

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-457/2022. számú ügyben
házi segítségnyújtás szolgáltatással összefüggésben
(Előzmény ügy: AJB-5797/2021)

Előadó: dr. Kopácsy Judit

Érintett szerv: Fókusz Szociális Szolgálat Alapszolgáltatási Központ, Gárdony

2022.

1. Az eljárás megindítása

Gárdony Város Önkormányzata fenntartásában működő *Fókusz Szociális Szolgálat Alapszolgáltatási Központ* (2483 Gárdony, Gárdonyi Géza utca 2.; a továbbiakban: Alapszolgáltatási Központ) házi segítségnyújtás szolgáltatását igénybe vevő, gondnokság alatt álló ellátott személy nevében édesanyja és egyúttal törvényes képviselője fordult panasszal Hivatalomhoz. A szülő a levelében sérelmezte, hogy nagykorú, halmozottan fogyatékos gyermeke esetében az intézmény a továbbiakban – a személyi gondozás részeként – nem látja el a kísérés tevékenységet, amely révén volt biztosított számára a Tóparti Rehabilitációs Központ Fogyatékos Személyek Nappali Intézményébe (a továbbiakban: Rehabilitációs Központ) való eljutás.

A panaszbeadványban foglaltak alapján és arra tekintettel, hogy a feladat- és hatáskörömet szabályozó 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) és (3) bekezdése értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok védelmére, valamint a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére, ellenőrzésére, az Ajbt. 18. § (1) bekezdése és 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat eredményes befejezése érdekében az Ajbt. 25. § (1) bekezdése alapján tájékoztatást kértem Gárdony Város Polgármesterétől.

2. Érintett alkotmányos jogok és alapelvek

- A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye [Magyarország Alaptörvénye B) cikk (1) „Magyarország független, demokratikus jogállam.”];
- Az emberi méltósághoz való jog [Alaptörvény II. cikk „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”];
- A fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelme [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”]

3. Alkalmazott jogszabályok

- Alaptörvény
- Ajbt.
- A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény (a továbbiakban: ENSZ Egyezmény)
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.)
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.)
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: Szakmai rendelet)
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI.24.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: Ir.)

- A gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól szóló 36/2007. (XII.22.) SZMM rendelet (a továbbiakban: Gszr.)

4. A megállapított tényállás

4.1 A panaszbeadvány tartalma

A panaszos édesanyja és egyúttal törvényes képviselője a beadványban előadta, hogy idős kora és mozgáskorlátozottsága mellett – kültéren maga is kerekesszékkal közlekedik –, egyedül gondoskodik felnőtt, halmozottan fogyatékos gyermekéről.

Első alkalommal 2018 őszén fordultak segítségért az Alapszolgáltatási Központhoz házi segítségnyújtás szolgáltatás igénybevétele érdekében. A szolgáltatás átmeneti lemondását követően 2019 decemberében nyújtottak be ismételt kérelmet, és fia azóta folyamatosan rendelkezik igénybevételi megállapodással – naponta két óra időtartamban – személyi gondozásra, amelynek keretében a fürdetés, bevásárlás, gyógyszerkiváltás, kísérés tevékenységeket igényelnek. 2021 novemberben az Alapszolgáltatási Központ intézményvezetője arról értesítette őket, hogy a továbbiakban nem tudják vállalni a fiatalember kísérését a Rehabilitációs Központba, ahol – állapotának szinten tartása érdekében – heti három alkalommal szabadidős és fejlesztő foglalkozásban, gyógytornában, valamint gyógymasszázsban részesül. A döntés indokolásaként az szerepel, hogy a panaszos mozgásához szükséges elektromos kerekesszék hajlott testtartásban történő irányítása a jelentős távolságra való eljuttatás során inkább szállítás, mint kísérés, emellett a gondozónők veszélyben érzik magukat és az ellátottat is, mivel közúti forgalomban és vasúti átjárón keresztül haladnak át. A magyarázat szerint mindez különösen igaz esős időben vagy ha a panaszos időnként kontrollálatlanul mozog. A jelentős távolság kapcsán a szülő levelében leírta, hogy a Rehabilitációs Központ körülbelül 700 méterre található otthonuktól, amely távolság útvonaltervező alapján gyalogosan 9 perc alatt tehető meg. Gyermeké állapotát tekintve az édesanya tudja, hogy ez hosszabb időt vesz igénybe, ennek megfelelően a gondozónők kétszer fél órát rögzítenek a résztvékenységre fordított idő tartamaként.

A vezető álláspontját vitatva a törvényes képviselő leírta továbbá, hogy az elektromos kerekesszék „teljesen biztonságos gyógyászati segédeszköz, mely a mozgássérült járásképtelen lábait pótolja. A benne ülő személy a KRESZ szerint is gyalogosnak minősül a kísérőjével együtt, ugyanúgy, mint egy babakocsit vagy talicskát toló ember. Úgy lett kialakítva a kezelőszerkezete, hogy az kihajtható legyen és külső kísérő is irányíthassa.” A panaszos nevében a szülő sérelmezi az intézményvezető azon megállapítását is, hogy „a kísérés eseti tevékenység, például ha egy idős nénit karonfogva átkísérünk a háziorvosi rendelésre”. A beadványban leírtak alapján a gondozónők azt követően ítélték veszélyesnek és teljesíthetetlennek a tevékenységet, hogy 2021 nyarán – a tevékenységnaplóban több mint fél hónapot érintően, utólagos ellátotti aláírás kérésekor – nézeteltérés alakult ki egyes gondozási napok tekintetében az elvégzett résztvékenységre fordított időt, ezzel összefüggésben a szolgáltatásért fizetendő díjat illetően, amely miatt az ellátott törvényes képviselője nem kívánta aláírni a tevékenységnaplót.

A panaszbeadványban előadottak szerint a segítségnyújtás során nem valósul meg a megállapodásban rögzített napi két óra ellátás, amelyre pedig gyermekének ezt meghaladó mértékben is szüksége lenne. Többször előfordult, hogy betegség, szabadság és az ezek kapcsán fellépett helyettesítési nehézségek vagy egyéb intézményi körben felmerült ok miatt a fia egyáltalán nem részesült segítségnyújtásban és nem kaptak arra sem lehetőséget, hogy az így elmaradt szolgáltatás utólag pótlásra kerüljön. A beadványban szereplő további kifogások:

- az ellátás igénybevételének kérelmezése során a törvényes képviselő *nem kapott teljes körű tájékoztatást* a házi segítségnyújtás altípusainak körébe tartozó résztevékenységekről (mi mindenben kérhet, illetve kaphat segítséget), csak miután 2020 tavaszán erről kimondott tájékoztatást kért;
- a fürdetéshez a szülő által biztosított „sima” gumikesztyű helyett a gondozónó – „érzékeny bőrére hivatkozva” – egy drága, egyszeri használat után eldobható típus beszerzését kérte, amit végül – egy csomag elhasználását követően – a panaszos édesanyja az ellátott alacsony jövedelme okán megtagadott.

A panaszos édesanyja levelében elismerte, hogy az általa nyújtott gondoskodás hiányában halmozottan fogyatékos gyermeke nem képes önmaga ellátására és hogy hosszú távon – saját életkorára és meglévő egészségkárosodására figyelemmel – az alapszolgáltatás igénybevétele mellett sem tudja fenntartani számára a család otthonában maradási, ezért kérte fia felvételét – „gondosan kiválasztott” – bentlakásos intézménybe, ahol azonban egyelőre várólistán szerepel.

4.2 A polgármester tájékoztatása

A panaszbeadvánnyal összefüggésben a szolgáltatási környezet rövid bemutatásaként a polgármester válaszában leírta, hogy Gárdony városnak körülbelül 12.000 fő lakosa van. Az önkormányzat a házi segítségnyújtás ellátást a Fókusz Szociális Szolgálat Alapszolgáltatási Központ fenntartásával és az intézményen belül 4 fő szociális gondozó foglalkoztatásával biztosítja. A dolgozói létszámot illetően azonban megjegyezte, hogy mindez „a szabadságok és táppénzek miatt a mindennapi gyakorlatban átlagosan három főt jelent”. Ismertette továbbá, hogy „a város nagy területen fekszik, helyi tömegközlekedés érdemben nincs. A távolságok miatt a munkaszervezés kihívást jelent, illetve viszonylag sok a két gondozási helyszín között úton töltött idő.”

A beadvány kapcsán mindenekelőtt megjegyezte, hogy a települési önkormányzat előtt hosszú ideje ismert a család nehéz élethelyzete, amely okán – a helyi lehetőségekhez mérten – mindig kiemelt figyelemben és támogatásban részesítették őket. Szintén fontosnak tartott előzményként ismertette, hogy a panaszos édesapjának halálát követően jelentős mértékben megnövekedtek az édesanya terhei, ezért a helyi szakemberek – tekintettel a gondozási szükségletre, amelynek kielégítése a szülő gondoskodásának hiányában meghaladná a házi segítségnyújtás lehetőségeit – javasolták számára halmozottan fogyatékos felnőtt gyermeke elhelyezését bentlakásos intézménybe, a megoldást azonban „érzelmi okból” elutasította. A kiemelt önkormányzati gondoskodás példaként a polgármester előadta, hogy a család esetében méltányosságból térítésmentesen biztosítják a szociális étkeztetést, továbbá heti öt óra időtartamban a házi segítségnyújtást.

A panaszban megfogalmazott kifogásokkal kapcsolatban ismertette, hogy a szülő 2021. novemberben személyes találkozás keretében tárta fel előtte az Alapszolgáltatási Központ szolgáltatásnyújtásával kapcsolatos problémáit. A polgármester ezt követően az intézmény vezetőjével, a házi segítségnyújtás szakfeladat szakmai vezetőjével és a jegyző részvételével folytatott megbeszélés összehívásával tájékozódott a helyzetről, illetve a szolgáltatói oldal tapasztalatairól. Ennek során a vezető munkatársak elmondták, hogy az ellátott törvényes képviselője 2019. decemberben kérte felnőtt fia számára a házi segítségnyújtás szolgáltatást és a létrejött megállapodás szerint az Alapszolgáltatási Központ hetente 10 óra személyi gondozást biztosít, amelyből öt ingyenes, öt pedig térítésköteles. Az ellátás részeként az ellátottat „fürdetik, borotválják, gyógytorna jellegű átmozgatását végzik, játszanak vele, széklet-ürítés körüli higiéniai tevékenységet végeznek”. A polgármester – az intézmény vezető szakemberei és a jegyző jelenléte mellett – a beadványban jelzett problémák személyes megvitatására hívta a panaszos érdekében eljáró szülőt, azonban a találkozás nem valósult meg a tervezett időpontban (továbbá a panaszbeadvány 2022 első negyedében tett kiegészítésének

időpontjáig), mivel az időjárási viszonyok miatt anya és fia nem merték vállalni az elektromos kerekesszéssel való közlekedést. Felajánlott megoldásként a hivatali kocsival történő szállítást a törvényes képviselő azért nem fogadta el, mert ragaszkodott ahhoz, hogy gyermeke, mint az ügyben leginkább érintett személy is jelen legyen az alkalmon, annak érdekében, hogy a fenntartó közvetlen tapasztalatot szerezhessen állapotáról, a gyógyászati segédeszköz segítségével elérhető mobilitási képességéről.

A polgármester válaszában kiemelte, hogy „nem fedi a valóságot, hogy a megállapodás tartalmazza a kísérést, mivel az nem a személyi gondozás, hanem a szociális segítség tárgykörének részfeladatai közé tartozik”. Az intézmény munkatársai a család segítségére vannak a bevásárlásban, gyógyszerkiváltásban, postai küldemények kezelésében és hosszú ideig az ellátott rehabilitációs foglalkozásra vitelét is végezték, noha – a polgármester álláspontja szerint – „a megállapodás tartalma az intézményt erre nem kötelezi”. A kísérés tevékenység megszüntetésének sérelmezése kapcsán a polgármester véleménye, hogy a fogyatékos fiatalembernek „a rehabilitációs intézménybe kerekesszéssel történő eljuttatása sem az ellátott, sem a gondozó részére nem biztonságos, mivel a rendkívül forgalmas 7-es főúton és egy vasútsínen is át kell haladni, és ez (...) egészségi állapotát is figyelembe véve súlyos veszélyt rejt magában”.

A fenntartó korábbi ellenőrzései alkalmával nem tárt fel hiányosságokat az intézmény működésével, a szakmai munka minőségével kapcsolatban, továbbá az esetet kivéve panasz sem érkezett az önkormányzathoz. Két alkalommal jutott a polgármester tudomására, hogy az Alapszolgáltatási Központ szociális gondozója munkaköri feladatának ellátása során az elvégzett résztevékenységeket nem naprakészen dokumentálta, és a jogszabályi előírásokon alapuló aláírás is késve történt meg, azonban a mulasztás „nem jellemzi az intézmény munkáját”.

A polgármester levelében vitatta a szülő azon kifogását, hogy a szolgáltatás tartalmáról csak utólag, kifejezett kérés alapján kapott teljes körű tájékoztatást, mivel a felvilágosítás megtörténtét a megállapodás aláírásával igazolta. Az intézmény tájékoztatási kötelezettségének megfelelőségét a fenntartó képviselője úgy értékelte, hogy a megállapodás szövege „életszerű mértékben részletes” módon tartalmazza az „alapvető tájékoztatást mindkét ellátási altípus vonatkozásában”.

A panaszbeadványban sérelmezett eszköz (gumikesztyű) ellátott általi biztosításával kapcsolatban a polgármester válaszában leírta, hogy „a házi segítségnyújtás során a szükséges takarítószerkeket és eszközöket (mint mosogatószer, mosópor, felmosó vödör stb.)” az igénybevevők vásárolják meg, a gumikesztyű rendelkezésre állását érintő korábbi panaszt követően pedig „a megfelelő kesztyűkről intézményi költségen gondoskodtak”. A fenntartói tájékoztatás alapján az Alapszolgáltatási Központ költségvetése tartalmazza a megfelelő munka- és védőeszközök, valamint a személyes biztonságot szolgáló eszközök beszerzését.

A polgármester a gondozási szükséglet vizsgálata alapján meghatározott és a megállapodásban szereplő napi óraszám biztosítása kapcsán válaszában kizárólag az igénybevevő oldaláról ismertette annak lehetőségét, hogy az ellátott a szolgáltatás igénybevétele során „lefelé eltérhet” a segítő tevékenységre rögzített időtől.

Összegzésként a polgármester válaszában megállapította, hogy az ellátott törvényes képviselője útján benyújtott panasa megalapozatlan, az ügyben az Alapszolgáltatási Központ tevékenysége során mulasztás nem merült fel.

5. A vizsgálat megállapításai

5.1. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ezek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. A jogszabály 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – többek között – közszolgáltatást végző szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdésének *a*) pontja meghatározza a közszolgáltatást végző szerv fogalmát, eszerint ennek minősül – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – minden az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdésével összhangban az ombudsmani gyakorlat egyértelműen a közszolgáltatást végző szervek fogalomkörébe tartozónak tekinti a Szocvtv. hatálya alá tartozó, szociális alapszolgáltatásokat nyújtó szociális szolgáltatókat, intézményeket, amelyekre az ombudsman vizsgálati jogosultsága – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – értelemszerűen kiterjed.

5.2. Az alapjogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi tesztek.

Az Alaptörvény és az Ajbt. a hatálybalépésével az alapvető jogok biztosaként követni kívánom a fenti gyakorlatot. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”* A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati megállapításaim érvrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező

tartalmú alkotmánybírói iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indokolásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

5.2.1. A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Ahogyan pedig arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes *jogintézmények működésének kiszámíthatóságát* is. *A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége*: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.

5.2.2. Az emberi méltósághoz való jog

Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírói gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi étellel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. *Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit. Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá.*

Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot először 1990-ben értelmezte, amikor megállapította, hogy az ún. „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazása. Rámutatott, hogy a modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: például a *személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként*. Az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amely felhívható az *egyéni autonómiájának védelmére*.

5.2.3. A fogyatékossgal élő személyek védelme

Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a *fogyatékossgal élőket*. Az Alaptörvény tehát az időseket és a fogyatékossgal élőket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített, a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékossg) okán *sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás nem fakultatív feladat*: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. Az alkotmánybíróági esetjog szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

5.3. Az ügy érdeme tekintetében

A házi segítségnyújtás a szociális alapszolgáltatások körébe tartozó ellátás. A Szocvtv. 59. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az alapszolgáltatások megszervezésével az állam és a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére¹ saját otthonukban és lakókörnyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában.

A házi segítségnyújtás olyan gondozási forma, amelyet a szolgáltatást igénylő, gondozási szükséglettel rendelkező személy részére köteles a települési önkormányzat biztosítani annak érdekében, hogy az ellátott személy saját otthonában, lakókörnyezetében fenntarthassa önálló életvitelét, ezzel megelőzve, illetve késleltetve a fokozottabb, intézményi gondozásra való rászorultságot. A Szocvtv. 66. § (1) bekezdése értelmében, amennyiben az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt a rászorult személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni. Az önmaguk ellátására nem vagy csak folyamatos segítséggel képes rászorulóknak számára az ápolást, gondozást nyújtó intézmények (úgy mint: idősek otthona, fogyatékos személyek otthona, pszichiátriai betegek otthona, szenvedélybetegek otthona, hajléktalanok otthona) *teljes körű ellátást nyújtanak*.

A házi segítségnyújtás szolgáltatás igénybevételenek feltétele a gondozási szükséglet, azaz az ellátásra való jogosultság megállapítása. A gondozási szükséglet vizsgálat szakmai részletszabályait tartalmazó Gszr. értékelő adatlapja szolgál a kérelmező önellátási képességének felmérésére, az ott meghatározott tevékenységek, funkciók értékelésével (térbeli- időbeni tájékozódás, helyzetnek megfelelő viselkedés, étkezés, öltözködés, tisztálkodás, wc használat, kontinencia, kommunikáció, terápiakövetés, helyzetváltoztatás, helyváltoztatás, életvezetési képesség, látás, hallás). A vizsgálat eredményeként I. vagy II. fokú gondozási szükséglet megállapítása esetén a jogosult részére a házi segítségnyújtás keretében szociális

¹ Az alapszolgáltatási rászorultság eltér a pénzübeli és természetbeni ellátások rászorultság fogalmától. Míg ott a vagyoni és a jövedelmi rászorultság érvényesül elsősorban, addig az alapszolgáltatások körében a szociális rászorultság elsősorban egyfajta társadalmi rászorultságként értelmezendő. Nagykommentár a szociális törvényhez. Szerk.: Hoffman I./Mattenheim G.

segítést vagy személyi gondozást kell nyújtani, a III. fokozat elérésével – amikor a megállapítás szerint az egyén teljes ellátásra, folyamatos gondozásra, ápolásra szorul, intenzív odafigyelést és gyakori beavatkozást igényel – azonban már bentlakásos (idősotthoni) elhelyezés igénybevétele indokolt. Ha a kérelmező a szükségletvizsgálat során nem éri el a 20 pontot, azaz az I. fokozatot, számára a Gszr. 3/A § (1) bekezdésének ba)-bd) pontjaiban rögzített egyéb körülményeknek való megfelelés esetén szociális segítség nyújtható.² Mindez alapján, összhangban a szociális alapszolgáltatások, ezen belül is a házi segítségnyújtás céljával, az időskorú személyek mellett a *házi segítségnyújtás célcsoportját jelentik a fogyatékos személyek is,*³ akik nem életkorukkal összefüggésben, hanem érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodásukból adódóan igényelnek segítséget az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában, de egyébként önmaguk ellátására képesek, és környezetükben nem érhető el az adott célcsoportnak, gondozási szükségletnek megfelelő szociális alapszolgáltatás⁴.

A panaszos halmozottan fogyatékos, sérültsége területeként a törvényes képviselő a beadványában az értelmi képesség és a mozgás érintettségét nevesíti. A gondnoki feladatokat ellátó, – házastársa halálát követően – felnőtt gyermekéről egyedül gondoskodó szülő pedig idősödő, emellett maga is egészségkárosodással él. Annak érdekében, hogy a bentlakásos intézményi elhelyezés igénybevételeig otthonukban gondoskodni tudjon fiáról, szükség van arra a segítségre, amit a házi segítségnyújtás keretében a települési önkormányzat biztosít. A polgármester megkeresésemre adott válaszában két helyen is kitért arra, hogy az Alapszolgáltatási Központ szakemberei tájékoztatást adtak az anyának a bentlakásos intézményi elhelyezés igénybevételeinek lehetőségéről (illetve „szorgalmazták” azt), ugyanakkor, amíg kérelmező státuszban van a panaszos, vagy törvényes képviselője útján nem kéri a szakosított ellátást⁵, egyéb a szükségleteinek megfelelő szolgáltatási megoldás hiányában jogosult a házi segítségnyújtás ellátásra.

Magyarország 2007-ben fogadta el az ENSZ Egyezményt, melynek 19. cikke rögzíti, hogy *az Egyezményben részes államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek egyenlő jogát a közösségben való élethez és másokkal egyenlő szabad döntéshez való jogát; minden szükséges és hatékony intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek teljes mértékben élvezhessék e jogaikat és a teljes közösségi befogadást és részvételt, beleértve a következők biztosítását:*

² Gszr. 3/A. § (1) bekezdésének b) pont: szociális segítség (...) 0. fokozatban akkor indokolt, ha az ellátást igénylő
ba) hatvanötödik életévét betöltötte és egyedül él,

bb) hetvenedik életévét betöltötte és lakóhelye közműves vízellátás vagy fűtés nélküli, vagy

bc) hetvenötödik életévét betöltötte,

bd) egészségi állapota miatt átmeneti jelleggel - időszakosan vagy tartósan - a lakását nem képes kíséret nélkül elhagyni, háztartási tevékenységeit nem, vagy részlegesen képes ellátni.

³ Vonalvezető a házi segítségnyújtás szolgáltatást biztosítók számára, módszertani ajánlás, EMMI, 2019.

⁴ Kifejezetten a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő támogatását szolgáló szociális alapellátás a támogató szolgáltatás, amelynek feladatai közé tartozik az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása – speciális személyi szállítás, szállító szolgálat működtetésével–; az általános egészségi állapotnak és a fogyatékossgal jellegének megfelelő egészségügyi-szociális ellátásokhoz, valamint a fejlesztő tevékenységhez való hozzájutás személyi és eszközfeltételeinek biztosítása.

⁵ A Szocvtv. 93. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevétele önkéntes, az ellátást igénylő, illetve törvényes képviselője szóbeli vagy írásbeli kérelmére, indítványára történik. Nagykorú személyeknél a törvény egyedül a pszichiátriai betegek vonatkozásában teszi lehetővé az intézményi elhelyezés – ideiglenes intézkedést tartalmazó bírósági végzésen vagy bírói ítéleten alapuló – kötelező elrendelését.

a) a fogyatékossgal élő személyeknek másokkal azonos alapon lehetőségük van lakóhelyüknek és annak megválasztására, hogy hol és kivel élnek együtt, és nem kötelezhetőek bizonyos megszabott körülmények között élni;

b) a fogyatékossgal élő személyek számára hozzáférési lehetőséget biztosítanak többféle otthoni, intézményi és egyéb közösségi támogató szolgálathoz, beleértve azt a személyes segítséget, mely a közösségben éléshez és a közösségbe történő beilleszkedéshez, valamint a közösségtől való elszigetelődés és kirekesztődés megelőzése céljából szükséges.

A szociális alapellátás – étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, családsegítés, támogató szolgáltatás, nappali ellátás – számos módon segítheti, illetve tehermentesítheti a fogyatékos gyermeket, fogyatékos felnőttet ellátó családot és egyúttal hozzájárul a fogyatékos ember teljes jogú társadalmi tagságának megvalósulásához, a társadalmi életben való részvételéhez.

A Szocvtv. két szolgáltatási altípusba rendszerezi a házi segítségnyújtás keretében végezhető tevékenységeket. A *szociális segítséghez* mint háztartási vagy háztartáspótló segítségnyújtáshoz az alacsony szükséglet kielégítését szolgáló, szakképzettség nélkül is ellátható tevékenységek tartoznak, úgymint:

- a lakókörnyezeti higiénia megtartásában való közreműködés,
- a háztartási tevékenységben való közreműködés,
- a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében és a kialakult veszélyhelyzet elhárításában történő segítségnyújtás,
- szükség esetén a bentlakásos szociális intézménybe történő beköltözés segítése.

Személyi gondozás keretében magasabb szükségletet kielégítő, szakképzettséget igénylő gondozási és ápolási feladatok is végezhetőek a szociális segítség tevékenységei mellett. Személyi gondozás keretében biztosítani kell:

- az ellátást igénybe vevővel a segítő kapcsolat kialakítását és fenntartását,
- a gondozási és ápolási feladatok elvégzését,
- a szociális segítség feladatait.

A Szakmai rendelet 5. sz. melléklete tartalmazza a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott támogatásra jogosító, a személyi gondozás és a szociális segítség keretében végezhető tevékenységeket és résztvékenységeket.

Amennyiben a megállapodást személyi gondozásra kötötték, a segítségnyújtás magában foglalja a szociális segítség keretében végezhető tevékenységeket is. Személyi gondozás esetén a szociális segítség keretében az alábbi tevékenységek és résztvékenységek végezhetőek állami támogatás igénybevétele mellett:

- A lakókörnyezeti higiénia megtartásában való közreműködés körében:
 - takarítás a lakás életvitelszerűen használt helyiségeiben (hálószobában, fürdőszobában, konyhában és illemhelyiségben)
 - mosás
 - vasalás
- A háztartási tevékenységben való közreműködés körében:
 - bevásárlás (személyes szükséglet mértékében), gyógyszer kiváltása
 - segítségnyújtás ételkészítésben és az étkezés előkészítésében
 - mosogatás
 - ruhajavítás
 - közkútról, fürtkútról vízfordás
 - tüzelő behordása kályhához, egyedi fűtés beindítása (kivéve, ha ez a tevékenység egyéb szakmai kompetenciát igényel)
 - télen hóeltakarítás és síkosságmentesítés a lakás bejárata előtt
 - kísérés

- Segítségnyújtás veszélyhelyzet kialakulásának megelőzésében és a kialakult veszélyhelyzet elhárításában.
- Szükség esetén a bentlakásos szociális intézménybe történő beköltözés segítése.

A személyi gondozás keretében a *gondozás szolgáltatási elem* részeként az alábbi tevékenységek, résztvékenységek végezhetőek állami támogatás igénybevétele mellett:

- Az ellátást igénybe vevővel segítő kapcsolat kialakítása és fenntartása körében:
 - információnyújtás, tanácsadás és mentális támogatás,
 - családdal, ismerősökkel való kapcsolattartás segítése,
 - az egészség megőrzésére irányuló aktív szabadidős tevékenységben való közreműködés,
 - ügyintézés az ellátott érdekeinek védelmében.
- Gondozási és ápolási feladatok körében:
 - mosdatás,
 - fürdetés,
 - öltöztetés,
 - ágyazás, ágyneműcsere,
 - inkontinens beteg ellátása, testfelület tisztítása, kezelése,
 - haj, arcszőrzet ápolás,
 - száj, fog és protézis ápolása,
 - körömápolás, bőrápolás,
 - folyadékpótlás, étkeztetés (segédeszköz nélkül),
 - mozgatás ágyban,
 - decubitus megelőzés,
 - felületi sebkezelés,
 - sztómazsák cseréje,
 - gyógyszer adagolása, gyógyszerelés monitorozása,
 - vérnyomás és vércukor mérése,
 - hely- és helyzetváltoztatás segítése lakáson belül és kívül,
 - kényelmi és gyógyászati segédeszközök beszerzésében való közreműködés,
 - kényelmi és gyógyászati segédeszközök használatának betanítása, karbantartásában való segítségnyújtás,
 - a háziorvos írásos rendelésén alapuló terápia követése (a tevékenység elvégzéséhez való kompetencia határáig).

Amennyiben a megállapodást szociális segítségre kötötték, a házi segítségnyújtás keretében a szociális segítség fent felsorolt tevékenységei és résztvékenységei végezhetőek.

Abból adódóan tehát, hogy a személyi gondozás magában foglalja a szociális segítség keretében végezhető tevékenységeket is, a polgármester azon megállapítása, hogy a személyi gondozásra kötött megállapodás keretében a kísérés, bevásárlás, gyógyszerkiváltás nem tartozik a végzendő résztvékenységek körébe, nem felel meg a jogszabályi előírásnak. A fenntartó értelmezésével szemben ugyanakkor az Alapszolgáltatási Központ szakmai programjának megállapodás-tervezete a személyi gondozás keretében végzett fő tevékenységek között felsorolja a szociális segítség keretében végzett feladatok ellátását is.

A panaszos nevében a szülő elsősorban azt a – közszolgáltatást végző szerv vezetője által hozott – döntést sérelmezte, hogy a továbbiakban a személyi gondozás során nem látják el a kísérés résztvékenységet, amely révén elérhető (volt) a fogyatékos személyek nappali ellátásában való részvétel. A törvényes képviselő a beadványban előadta, hogy halmozottan fogyatékos gyermeke számára a Rehabilitációs Központ hetente három alkalommal nyújt ellátást. A foglalkozások között megtalálható a gyógytorna, mozgásterápia, gyógymasszázs, a

gyógypedagógiai eszközökkel történő személyes és csoportos fejlesztés, szabadidős program, közben pedig lehetőség van a társas kapcsolatok építésére, közösségi élmények megélésére. A házi segítségnyújtás tartalmának fentiekben ismertetett meghatározása alapján a személyi gondozásra kötött megállapodás keretében a kísérés – az ellátott szükséglete alapján – végezhető résztvevénység.

Az Alapszolgáltatási Központ intézményvezetője azzal az indokolással szüntette meg a feladat ellátását, hogy a kísérés az ő értelmezése szerint „eseti tevékenység, például, ha egy idős nénit karonfogva átkísérünk a háziorvosi rendelésre”, az elektromos kerekesszékekkel való közlekedés segítése pedig „inkább szállítás, mint kísérés”. Döntése meghozatalában szerepet játszott továbbá, hogy a „jelentős távolság”⁶ megtétele során a gondozók veszélyben érzik magukat és az ellátottat is, amikor úttesten vagy vasúti átjárón haladnak át, különösen „esős időben” vagy ha az ellátott „időnként kontrollálatlanul mozog”.

A kísérés résztvevénység fogalmát jogszabály nem határozza meg. A Szociális Ágazati Portál felületén ugyanakkor elérhető a Házi Segítségnyújtás Gyakran Ismételt Kérdések dokumentum, amely szakmai útmutatóként szolgál a szakterületen dolgozók számára. Ebben olvasható a tevékenység értelmezése, amely szerint „*kísérés alatt azt értjük, melynek során az ellátott önálló életvitelét erősítve, a szociális segítség tevékenységet végző az igénybevevőt fizikális jelenlétével segítve vezeti, támogatja valamely közszolgáltatás igénybevételéhez való eljutásban, hogy az igénybevevő lehető legrövidebb úton, és időben megkapja az általa igényelt szolgáltatást. (pl. egészségügyi alap - vagy szakellátáshoz történő hozzájutáshoz segítség, közmű szolgáltatónál ügyintézés, stb.)*”⁷.

Az elektromos motorral meghajtott, joystick irányítású kerekesszék gyógyászati segédeszköz, amely lehetővé teszi a panaszos számára a helyváltoztatást. A panaszbeadványhoz a szülő több rövid videofelvételt csatolt annak bemutatására, hogy gyermeke miként közlekedik a kerekesszékekkel önállóan, illetve közreműködő személlyel. Fia ilyen módon elérhető mobilitási képessége kapcsán hangsúlyozta, hogy a kísérő személy jelenléte az értelmi akadályozottságból következően elengedhetetlen.

A panaszos kizárólag kísérő személy közreműködésével tudja elérni a Rehabilitációs Központban nyújtott nappali ellátást, amely hozzásegíti őt a közösségben éléshez és a közösségbe történő beilleszkedéshez, segít megelőzni elszigetelődését és kirekesztődését, valamint biztosítja számára meglévő képességeinek megtartását, fejlesztését.

A fentiekben ismertetett jogszabályi előírások alapján – továbbá összhangban a módszertani ajánlásokkal – megállapítom, hogy a megállapodás keretében nyújtott személyi gondozás során az ellátotti szükséglethez igazodó kísérés résztvevénység további ellátásának megtagadása, továbbá a személyi gondozás szolgáltatási altípus és a kísérés résztvevénység fogalmának, illetve értelmezésének a jogi és szakmai szabályoktól eltérő alkalmazása a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével, valamint – figyelemmel az igénybevevő halmozott fogyatékoságára – a fogyatékosággal élő személyek kiemelt védelmével összefüggésben visszásságot okozott.

A panaszbeadványban előadott további kifogások kapcsán az időmúlásra tekintettel, valamint a jelzett problémák intézményvezetői és fenntartói intézkedéssel megvalósult rendeződése miatt alapvető joggal összefüggő visszásságot nem állapítok meg, ugyanakkor figyelemmel arra, hogy a felvetett kérdések érintik a házi segítségnyújtás szolgáltatást igénybevevők alkotmányos és ellátotti jogainak érvényesülését, fontosnak tartom, hogy az alábbiakban azokra is kitérjek.

⁶ A szülő tájékoztatása alapján a Rehabilitációs Központ 700 m távolságra fekszik otthonuktól.

⁷ Házi Segítségnyújtás Gyakran Ismételt Kérdések, NRSZH, 2016.

A szolgáltatás célcsoporthoz történő eljuttatása, az egyéni szükségleteknek, a rászorultságnak megfelelő igénybevétel érdekében elengedhetetlen az ellátás elérhetőségéről, az igénybevétel feltételeiről, az eljárásról való tájékoztatás, illetve tájékozottság. A Szocvtv. 95. § (1) bekezdése alapján *a szolgáltatás kérelmezőjét a kérelem benyújtásakor tájékoztatni kell a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás feltételeiről*. Az ennek alkalmával megosztandó információk körébe sorolhatóak a házi segítségnyújtás szolgáltatás tevékenységei és résztvékenységei is, mivel a kérelmező ennek alapján tud megalapozottan arról nyilatkozni, hogy önálló életvitelének fenntartása, életminőségének javítása érdekében konkrétan miben kér segítséget.

Az igénybevételi jogosultságot megalapozó gondozási szükséglet megállapítását követően az állami, önkormányzati fenntartású intézmény vezetője – a szolgáltatásnyújtás megkezdése előtt – az intézményi jogviszony létesítéséhez megállapodást köt az ellátást igénylővel. A Szocvtv. 96. § (1) bekezdése az intézménybe való *felvétel alkalmával ir elő újabb tájékoztatási kötelezettséget* az intézmény (szolgáltató) számára, amely többek között kiterjed a nyújtott ellátás tartalmára és feltételeire, az intézmény által vezetett nyilvántartásokra, az ellátottak panaszjoga gyakorlásának módjára. A szolgáltatás igénybevételére irányuló megállapodás egyebek mellett tartalmazza az ellátás kezdetének időpontját, az intézményi ellátás időtartamát (határozott vagy határozatlan időtartam megjelölését), a személyi térítési díj megállapítására és fizetésére vonatkozó szabályokat, valamint az igénybevevő számára nyújtott szolgáltatások tartalmát.

A tájékoztatás tekintetében a törvény nem határoz meg formai feltételeket, azonban azzal, hogy az intézménynek széles körben kell információkat nyújtani és azok átadását megfelelően igazolni is kell, a jogszerű megvalósulás megkívánja az írásbeli formát. További fontos követelmény, hogy a tudnivalók közlése teljes és érthető, továbbá az ismételt megismerést lehetővé tévő legyen, elősegítve ezzel az ellátást igénybe vevők jogainak érvényesülését, illetve védelmét. A Szocvtv. 96. § (3) bekezdésének a) pontja alapján az ellátottnak (törvényes képviselőjének, hozzátartozójának) vissza kell igazolni az intézményi tájékoztatás tudomásulvételét, valamint nyilatkozni kell annak tiszteletben tartásáról. Ugyan a jogszabály e körben sem ír elő nyilatkozási formát, a megfelelő bizonyíthatóság érdekében itt is indokolt az írásbeliség. Az intézményi jogviszonyt keletkeztető megállapodás esetében azonban a törvény kifejezetten előírja az írásba foglalást.

Az Alapszolgáltatási Központ szakmai programjának mellékleteként megtekinthető megállapodás tervezet – a megállapodás szövegének kötelező tartalmi elemeken felüli részeivel – egyúttal az intézményi tájékoztatási kötelezettség teljesítésére, valamint az ellátott tudomásul vevő nyilatkozataként is szolgál. A tájékoztatás kizárólag ezzel a tartalommal történő megvalósulása esetén, a házi segítségnyújtás szolgáltatási altípusainak keretében végezhető résztvékenységek megismerhetőségét érintően azonban nem teljesül a részletességre és a közérthetőségre irányuló elvárás, amely elősegíti, hogy az igénybevevő az egyéni szükségleteinek leginkább megfelelő ellátást kapja. Ennek alapján a panaszos törvényes képviselője korábban indokoltan fordult az Alapszolgáltatási Központ vezetőjéhez teljes körű tájékoztatásért, amelyet utólag külön kérésére, írásban megkapott.

A tájékoztatási kötelezettség keretében a házi segítségnyújtás szolgáltatásról adott részletes, érthető, ugyanakkor általános felvilágosításon túl, a megállapodásnak – a Szocvtv. 94/C. § (3) bekezdésének c) pontja alapján – *az igénybevevő számára nyújtott szolgáltatások tartalmára kell kiterjednie*, egyénenként határozva meg a személyes gondoskodás nyújtásának konkrét, szükségleteknek megfelelő tartalmát, körülményeit és feltételeit.

Az intézmény megállapodás tervezete tartalmazza a gondozási szükséglet vizsgálat alapján megállapított napi gondozási szükséglet mértékének megjelölését (1 órát el nem érőtől a négy órát meghaladóig), bár 2017. január 1-jétől megszűnt az óraalapú szolgáltatásnyújtás követelménye, a vizsgálat eredményeként elért pontszám nem korlátozza a házi segítségnyújtás

időtartamát. Mindezek alapján tehát *az egyén szükségleteihez rugalmasan igazodó szolgáltatásnyújtás időtartama és az igénybevett szolgáltatás tartalma az ellátást igénylő és a szolgáltató közötti megállapodás eredménye.*

A szociális gondozó napi tevékenységét – ellátottanként külön – a Szakmai rendelet 5. számú melléklete szerinti tevékenységnaplóban dokumentálja, amelyet az ellátott, illetve törvényes képviselője a feladatellátás napján aláír. A szolgáltatásnyújtást a megállapodásnak megfelelően biztosítani kell az ellátott számára, a gondozott nem szenvedhet hátrányt a működési, szervezési feladatok, illetve problémák miatt. A gondozási feladatok ellátásának koordinációja, a szakmai munka összehangolása, szervezése és irányítása a vezető feladata.

A gondozói munkavégzést szolgáló eszközöket érintően az ellátott törvényes képviselőjének kifogását követő munkáltatói intézkedés kapcsán hangsúlyozni kívánom, hogy *a házi segítségnyújtás tárgyi feltételei körében – az intézménynek az egészségügyi, munkavédelmi vonatkozású követelményekkel összefüggésben – a szociális gondozók, ápolók részére biztosítani kell a feladatellátáshoz szükséges felszerelést, ennek keretében a gumikesztyűt.*

6. Összegzés

A gondnokság alatt álló panaszos édesanyja és egyúttal törvényes képviselője által benyújtott beadvány alapján vizsgáltam a gárdonyi Fókusz Szociális Szolgálat Alapszolgáltatási Központ intézményvezetőjének döntését a halmozottan fogyatékos igénybevevő személy részére nyújtott személyi *kísérés* szolgáltatás tartalmával összefüggésben.

A vizsgálatom az intézmény fenntartójától kapott tájékoztatás és a panaszbeadványhoz mellékelt dokumentumok alapján feltárta, hogy a megállapodás keretében nyújtott személyi gondozás részeként az ellátotti szükséglethez igazodó kísérés résztvevőesség további ellátásának megtagadása az annak alapjául szolgáló indokolással nem felel meg a vonatkozó jogi és szakmai szabályoknak. Megállapítottam, hogy a vezető intézkedése a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével, az ellátott fogyatékoságára figyelemmel pedig a fogyatékosággal élő személyek kiemelt védelmével összefüggésben visszásságot okozott.

7. Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok orvoslása, illetve jövőbeni bekövetkezésük megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem a Fókusz Szociális Szolgálat Alapszolgáltatási Központ *intézményvezetőjét*, hogy a házi segítségnyújtás szolgáltatásra való jogosultság fennállása esetén a személyi gondozás során a gondozás szolgáltatási eleme túl – az igénybevevő szükségleteinek megfelelően – biztosítsa a szociális segítség keretében végezhető résztvevőességek igénybevételét is;
2. az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem Gárdony Város *polgármesterét*, hogy az intézmény fenntartói ellenőrzése eredményeként segítse elő az Alapszolgáltatási Központ jogszabályoknak, szakmai-módszertani szabályoknak, ajánlásoknak megfelelő működését, feladatellátását.

Budapest, 2022. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos